

Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl

Org.nr. 894001-2096

Beslut

efter tematisk tillsyn av rätten till
modersmålsundervisning i nationella
minoritetsspråk i grundskolans årskurser 7–9 i
Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl
belägen i Umeå kommun

Tematisk tillsyn av rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk i grundskolans årskurser 7–9 i Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl

Skolinspektionen har under våren 2019 genomfört en tematisk tillsyn av rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk i grundskolans årskurser 7–9 i Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl (Org.nr. 894001-2096). Huvudmannen besöktes den 13 och 14 maj 2019 av utredarna Caroline Engskär och Stina Johansson.

Syfte med den tematiska tillsynen är att granska om huvudmannen fullgör sina skyldigheter att erbjuda och anordna modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk för de elever som har rätt till sådan undervisning.

Skolinspektionen utreder om:

1. *Huvudmannen erbjuder modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk till de elever som har rätt till det.*
2. *Huvudmannen anordnar modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk till de elever som har rätt till det.*

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar utgörs av skriftlig information som Skolinspektionen inhämtat från huvudmannen innan tillsynsbesöket, information från Umeå kommuns hemsida samt intervjuer. Intervjuer med schemaläggare, inskrivningsansvarig, rektor och skolchef hos huvudmannens samt representant för Umeå kommuns kompetenscentrum för flerspråkighet har genomförts. Intervjun med representanten för Umeå kommun genomfördes via telefon.

Den enskilda huvudmannen Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl är belägen i Umeå kommun. Huvudmannen har en skolenhet som bedriver verksamhet inom årskurserna 7-9.

Vid tiden för tillsynen anordnas ingen modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk för elever i årskurserna 7-9. Huvudmannen har genom entreprenadsavtal uppdragit åt Umeå kommun att ta emot ansökan och anordna undervisningen i modersmål.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl att senast den 13 september 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag redovisas till Skolinspektionen skriftligen på adress skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk i årkurserna 7–9

Skolinspektionen konstaterar att Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen säkerställer att elever och vårdnadshavare får tydlig information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk och information om vilka möjligheter till undervisning som finns (2 kap. 8 § skollagen, 10 kap. 7 § skollagen, 5 kap. 9–11 §§ skolförordningen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag).
- Huvudmannen erbjuder eleverna att läsa sitt nationella minoritetsspråk på de olika sätt som författningarna anger (5 kap. 7–8 skolförordningen, 9 kap. 5–7 § skolförordningen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna.

- Se till att samtliga elever och vårdnadshavare får information om rätten till modersmålsundervisning i de olika nationella minoritetsspråken. Detta gäller såväl under utbildningens gång som när nya elever börjar på skolan.
- Se till att den information som ges till elever och vårdnadshavare är tydlig avseende de utökade rättigheter som gäller modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken. I detta ingår bland annat att informera om att en romsk elev som kommer från utlandet under vissa förutsättningar får ges modersmålsundervisning i två språk och att erbjudandet om modersmålsundervisning i ett minoritetsspråk som sker utanför timplanebunden tid inte är begränsat till ett visst antal läsår.
- Se till att elever och vårdnadshavare får information om rättigheten till att läsa de olika nationella minoritetsspråken inom ramen för språkvalet.

- Se till att erbjuda modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk inom ramen för språkvalet.
- Se till att anordna modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken inom ramen för språkvalet om en elev som tillhör målgruppen önskar det.

Motivering till bedömning av brister

Bristfällig information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk

Skolinspektionen bedömer att Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl inte säkerställer att samtliga elever och vårdnadshavare får information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk. Utredningen visar att skolan inte rutinmässigt informerar, varken muntligen eller skriftligen, samtliga elever och vårdnadshavare om rätten till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken.

Skolinspektionen bedömer vidare att den skriftliga information om möjligheter till modersmålsundervisning skolan hänvisar till, saknar viss information om det utökade rättigheterna som gäller modersmålsundervisning i minoritetsspråk.

Enligt skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk. Enligt språklagen är de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Enligt skolförordningen är en huvudman skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket önskar sådan undervisning, detta gäller dock inte nationella minoritetsspråk. Av skolförordningen framgår också att om en elev ges modersmålsundervisning utanför den garanterade undervisningstiden, är huvudmannen skyldig att erbjuda eleven sådan undervisning sammanlagt högst sju läsår under elevens skoltid. Denna begränsning gäller dock inte nationella minoritetsspråk. Vidare får modersmålsundervisning inte omfatta mer än ett språk för en elev. En romsk elev som kommer från utlandet får dock ges modersmålsundervisning i två språk, om det finns särskilda skäl.

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den

enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl har inte säkerställt att skolans arbete vad gäller att informera om modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk sker på ett sådant sätt som författningarna anger. Skolchefen uppger att huvudmannen inte har säkerställt eller på annat sätt tagit reda på hur skolans sätt att informera om, erbjuda och anordna modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk fungerar. Skolchefen uppger vidare att det inte har kommit någon signal om att skolans sätt att informera och erbjuda modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk inte skulle fungera. Enligt skolchefen har inte skolan någon formell process kring hur information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk ska ges till elever och vårdnadshavare. Han har heller inte sett ett behov av att upprätta en särskild rutin gällande detta. Skolchefen säger dock att det kan vara så att skolan inte upptäcker elever som har rätt att läsa sitt minoritetsspråk och att skolan därför kan vara i behov av en mer systematisk process kring hur informationen ges.

Umeå Waldorfskola ger inte samtliga elever och vårdnadshavare muntlig information om rätten att läsa nationella minoritetsspråk. Rektorn uppger att skolan inte rutinmässigt ger elever och vårdnadshavare någon information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk. Rektorn uppger vidare att det förekommer att skolans inskrivningsansvariga ger nya elever och vårdnadshavare muntlig information om rätten att läsa minoritetsspråk. Den inskrivningsansvariga uppger i intervju att hon främst genomför inskrivningssamtal i samband med att elever börjar på Umeå Waldorfskola under utbildningens gång och i regel inte när elever börjar på skolan direkt i förskoleklass. Vid inskrivningssamtalen i årskurs 7-9 deltar både elever och vårdnadshavare. Den inskrivningsansvariga uppger att hon aldrig specifikt har informerat om rätten att läsa nationella minoritetsspråk, utan att hon lämnar muntlig information om möjligheten till modersmålsundervisning på förfrågan av vårdnadshavare. Vid de tillfällen då information efterfrågas beskriver den inskrivningsansvariga hur undervisningen går till och hur ansökan sker samt hänvisar elever och vårdnadshavare till den skriftliga information som finns på Umeå kommuns hemsida. Rektorn uppger att hon inte är säker på om informationen når alla elever och deras vårdnadshavare.

Den skriftliga information skolan tillhandahåller om modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk är svåråtkomlig för elever och vårdnadshavare och aktualiseras främst när en elev börjar på skolan. Rektorn uppger att den skriftliga information som skolan ger till elever och vårdnadshavare återfinns i den blankett som används för att ansöka om att påbörja utbildningen vid Umeå

Waldorfskola. I blanketten finns en hänvisning till Umeå kommuns hemsida och deras regler om modersmål. Vid tiden för tillsynen är emellertid länken inte fungerande. I den skriftliga information som Skolinspektionen inhämtat uppger rektorn att viss information också lämnas till elever och vårdnadshavare via veckobrev. Vid intervju uppger rektorn emellertid att hon inte känner till vilken information som ges och hur ofta information har lämnats. I intervju med rektorn och skolchefen framkommer det att huvudmannen inte har några övriga dokument som innehåller någon information om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk.

Skolinspektionen har tagit del av den information om modersmålsundervisning som finns på Umeå kommuns hemsida. Den information om nationella minoritetsspråk som ges där är till stora delar korrekt uttryckt, dock saknas information om att det inte finns någon begränsning om hur länge eleven får läsa språket. Det saknas också information om att en romsk elev som kommer från utlandet får ges modersmålsundervisning i två språk om det finns särskilda skäl.

Huvudmannen erbjuder och informerar inte om rätten att läsa de nationella minoritetsspråken inom ramen för språkvalet

Skolinspektionen bedömer att Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl inte ger elever och vårdnadshavare ett reellt erbjudande om att läsa sitt nationella minoritetsspråk inom ramen för språkvalet. Av utredningen framkommer att varken rektor eller skolchef känner till om skolan erbjuder elever att läsa sitt nationella minoritetsspråk inom ramen för språkvalet. Rektorn och skolchefen kan inte heller ge någon information om vem som informerar eleverna inför språkvalet och vad denna information innehåller. På förfrågan hänvisas elever och vårdnadshavare till Umeå kommuns hemsida för information om modersmålsundervisning. Umeå kommuns hemsida saknar emellertid information om att modersmålsundervisning kan ges inom ramen för språkvalet.

Enligt skolförordningen får modersmålsundervisning anordnas som språkval i grundskolan, som elevens val, inom ramen för skolans val, eller utanför den garanterade undervisningstiden. Av regleringen följer att huvudmannen alltid ska erbjuda de aktuella eleverna att läsa sitt nationella minoritetsspråk inom språkvalet, medan det är frivilligt för huvudmannen att erbjuda modersmålsundervisning inom elevens val respektive den aktuella skolans val. För de elever som väljer att inte läsa sitt nationella minoritetsspråk inom språkvalet eller elevens val är huvudmannen skyldig att erbjuda modersmålsundervisningen utanför timplanebunden tid.

Skolförordningen anger även mer specifikt att en elev istället för ett språk som ska erbjudas inom språkvalet får välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i. Huvudmannen är inte skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjudits som språkval om färre än fem elever väljer språket. Detta gäller dock inte om det språk som avses är ett nationellt minoritetsspråk.

Huvudmannen ser inte till att elever ges ett reellt erbjudande att läsa sitt nationella minoritetsspråk inom ramen för språkvalet. Av intervjuer framkommer att varken rektorn eller skolchefen känner till om skolan erbjuder elever att läsa sitt minoritetsspråk inom ramen för språkvalet. Varken rektorn eller skolchefen kan i intervju uppge vem som informerar om språkvalet och vad informationen innehåller. Vidare uppger rektorn att elever och vårdnadshavare vid förfrågan hänvisas till Umeå kommuns hemsida för skriftlig information om rätten att läsa de nationella minoritetsspråken. På Umeå kommuns hemsida uppges emellertid att modersmålsundervisning kan ges som elevens val, skolans val och utanför ordinarie undervisningstid. Även om en representant för Umeå kommun uppger att kommunen har anordnat modersmålsundervisning inom ramen för språkvalet och att de försöker vara flexibla för att möta rektorernas önskemål så inkluderas inte detta i den skriftliga information som elever och vårdnadshavare möts av på hemsidan.

Motivering till föreläggande som ingripande

Stiftelsen Umeå Waldorfskola R Karlsson Mfl uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter och föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

X Stina Johansson

Stina Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Stina Johansson

X Caroline Engskär

Caroline Engskär

Föredragande

Signerat av: Caroline Engskär